

Güneyde

# Kültür

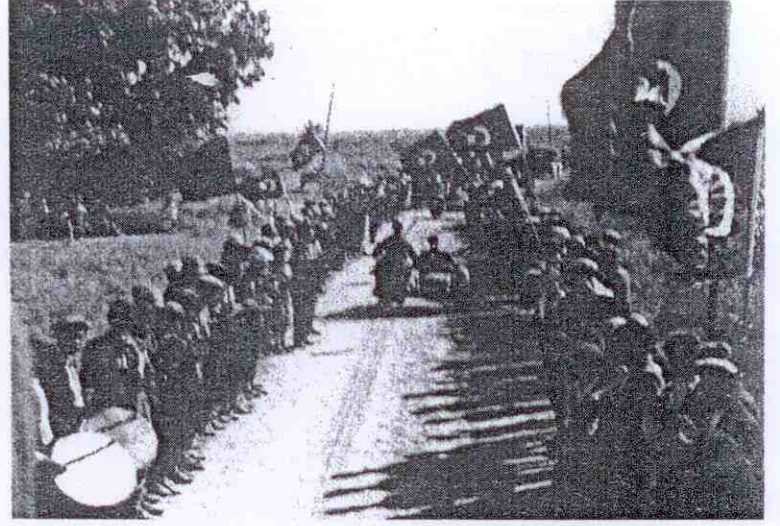
AYLIK FİKİR VE SANAT DERGİSİ

CİLT : 14

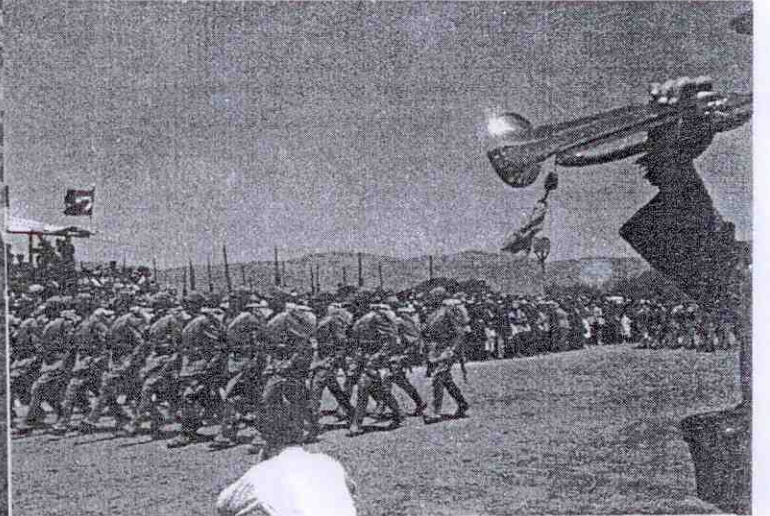
Sayı : 140

Temmuz 2003

ISSN 1300-2627



*Temmuz: Hatay'ın Bayram ayı  
5 Temmuz 1938 - 23 Temmuz 1939*



## İÇİNDEKİLER

<b>Mehmet TEKİN</b> Antakya Depremleri ve Bir "Deprem Paneli" Üzerine Görüşler	1
<b>Mehmet Turan YARAR</b> Dörtlükler (Şiir)	2
<b>Osman İMAMOĞLU, Fahri SAKAL, Yunus YILDIRIM</b> Halkı Bütünleştirmede 19 Mayıs'ın Rolü	3
<b>Cevher İhsan MİSKİOĞLU</b> Vardır (Şiir)	7
<b>Rengin GALİOĞLU</b> Hatay Devleti Başvekili Dr. Abdurrahman MELEK	8
<b>Bekir COŞKUN</b> Salyangoz - 3 (Hikâye)	25
<b>Ali PARLAK</b> Mahmut ÖZKOCA ve Şiir	31
<b>Muharrem BAYAR</b> Yeniden Doğmak	32
<b>Yusuf ŞERİFOĞLU</b> Yıkarsak, Biz Bizi Yıkarcız	33
<b>Emel POLAT</b> Kültür ve Sanat Haberleri	34
<b>Sabahattin YALKIN</b> Deli Cenime (Şiir)	37

Güneyde Kültür Dergisi'nin 1-13.  
ciltlerinin dizinlerine  
<http://www.mku.edu.tr>  
sitesinden ulaşabilirsiniz.

Cep Tel : 0.532.384 35 94

- \* Gönderilen yazı ve fotoğraflar basılımsın veya basılmamsın iade edilmez
- \* Yayınlanan yazıların içeriğine ait sorumluluk yazarlarına aittir.
- \* Yayınlanan yazılar üzerinde yazarın izni alınmak suretiyle düzeltme yapılabilir.
- \* Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.
- \* Mehmet Tekin posta çeki hesap no : 502404
- \* Dergimiz Basın-Ahlak Yasası'na uymayı taahhüt eder.
- \* Dergiye gönderilen makalelerin windows Microsoft word sürümlerine göre yazılarak disket olarak gönderilmesi rica olunur.

## GÜNEYDE KÜLTÜR

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

Cilt : 14 Sayı : 140 Temmuz-2003  
ISSN 1300 - 2627

SAHİBİ ve YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Mehmet TEKİN

YAYIN YÖNETMENİ

Günay ÇELENK

DANIŞMA KURULU

Prof.Dr. Abdurrahman YİĞİT, Yrd.Doç.Dr.Süleyman  
HATİPOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Bülent ARI, Bülent NAKİB,  
Sadık Ayhan İPEK

AKADEMİK DANIŞMAN VE HAKEM KURULU

Prof. Dr. Haluk AKALIN (TDK Başkanı)

Prof. Dr. Sabahattin KÜÇÜK (Fırat Üniv.),

Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK (Fırat Üniv),

Prof. Dr. Salim CÖHCE (İnönü Üniv),

Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE (Ankara Üniv),

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniv.),

Doç. Dr. Erman ARTUN (Ç.Ü),

Doç. Dr. Metin AKKUŞ (Atatürk Üniv.),

Doç.Dr. Turgut KARABEY (Atatürk Üniv.),

Yrd.Doç.Dr. Rıfat ÖZDEMİR (Fırat Üniv.),

Yrd. Doç.Dr. Kezban KURAN (MKÜ),

Yrd.Doç.Dr. Meral ATICI (Ç.Ü),

Yrd.Doç. Dr. Hayriye TOPÇUOĞLU (MÜ),

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜFTA (MKÜ),

Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜNDÜZ (MKÜ),

Güneyde Kültür hakemli dergidir. Bilimsel makaleler en az  
iki alan uzmanının onayı alındıktan sonra yayınlanır.

Ankara Temsilcisi : H. Meltem KONUŞKAN

Isparta Temsilcisi: M. Mehtap TEKİN

İsivre Temsilcisi : Muzaffer MADEN

### HABERLEŞME ADRESİ

Mehmet TEKİN

P.K. 344 Antakya-HATAY

İnternet adresi : <http://www.guneydekultur.com>

e-posta : [guneydekultur@hotmail.com](mailto:guneydekultur@hotmail.com)

BASKI : ÖZİREM Basımevi - ANTAKYA

Kapak resmi :  
Albay Şükrü KANATLI  
Türk Askerinin Hatay'a Girişi  
ve Bir Geçit Töreni

# HALKI BÜTÜNLEŞTİRMEDE 19 MAYIS'IN ROLÜ

\* Osman İMAMOĞLU  
\*\* Fahri SAKAL  
\*\*\* Yunus YILDIRIM

## Özet:

**Amaç:** Halkı bütünleştirmede 19 Mayısın Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanmasının günümüzdeki öneminin belirlenmesidir.

**Yöntem:** Literatür ve arşiv taraması yapılmıştır.

**Bulgular ve tartışma:** 19 Mayıs 1919 Milli Mücadelenin filen başladığı tarihtir. Göğsünde binlerce Türkün dardını taşıyan Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı gündür. Atatürk, sporu bir vatan vazifesi gördüğü için 19 Mayıs 1919'u Gençlik ve Spor Bayramı ilan ettirmiştir. Fakat 19 Mayıs bugün Türkiye'de Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanırken halkın ilgi ve heveslerini istendiği kadar harekete geçirememektedir. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı gençliğin iyi yetiştirilmesinin bir simgesidir. 19 Mayıs'ın günümüzdeki kutlanma şekli hem Atatürk'ün kişiliğine, şanına ve isteklerine uygun değildir, hem de bu günün anlam ve önemi karşısında çok yetersizdir.

**Sonuç:** 19 Mayıs, herkese coşku veren, milli birlik ve bütünlük duygusu aşılayan, bunun yanında gençliğin bilim, sanat ve spor gibi alanlarda centilmence yarıştığı milletler arası bir gençlik olimpiyatına dönüştürülmelidir. Bu hafta içerisinde yapılacak sportif ve kültürel yarışmalar sonunda "19 Mayıs Ödülü" verilmelidir.

**Anahtar kelimeler:**Halk. spor, tantum

## Abstract :

**Purpose:**The aim is to defer mine the importance of celebrating May the nineteenth as a youth and sport festival in integrating the public in these days.

**Method:** Literature and archives researsch were done.

**Finding and the discussion:**May the nineteenth is the exact date of the begining of the national struggle in actual fact. It was also the day that Mustafa Kemal entered Samsun for the first time and he was the man who carried thousands of Turkish people's trouble at that time. Because Atatürk thought of sport as national duty , he has declared this day as a youth and sports festival. While it is being celebrated as a youth and sport festival today,it fails to arrise public interest and enthusiasm as desiret. The 19 th of May youth and sport festival is a symbol of bringing the youth well today, the style of celebrations of youth and sport festival aren't inaccordance with his dignity and his personality.Also, these are definitely insufficient for the meaning and the importance of this special day.

**Result:** The nineteenth of May must be transformed into an international youth olympic games, which malce people a sense of national integrity and where the youth compete in the branches of science, art and sport in a gentlemanly manner. a prize of May the nineteenth should be given At the end of these sports and cultural competitions in this week.

**Key words :** People, sports, introduction

## GİRİŞ

Toplumun dinamiğini harekete geçiren olgular arasında milli günler ve bayramlar önemli bir yer tutarlar. 19 Mayısın anılmaya değer olaylardan biri olduğu şüphesizdir(Akbulut,1995). Sporun değişik amaçlarından bazıları insanların birbiri ile kaynaşması,toplumları birbirine yaklaştırma ve sosyal ilişkileri geliştirme, İnsanlar arasında iyi ilişkiler sağlamak, güven duygusu teşkil etmek, sinir ve heyecanlı yapı yerine sakin ve gülen bir insan tipi ortaya çıkarmak, öfke ve heyecanlarını kontrol altına almak, toplumsal başarıya katkı, insanlarla çabuk arkadaşlık kurmaya ve paylaşmaya alıştırmak, yardımlaşma duygularını geliştirmeye yardımcı olmak, hoşgörülü ve tatminkar olmak,hayata daha mutlu bakmak, çevreye veya topluma daha çabuk ve kolay adaptasyon, uyum düzeyinde artış, doğru ve realiteye uygun davranışların ortaya çıkması v.s.olarak sayılabilir.

\* O.M.Ü. Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu -SAMSUN

\*\* O.M.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü-SAMSUN

\*\*\* Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu / HATAY

19 Mayıs 1919, Türk Milletinin tarihinde çok önemli bir yer tutar. Bu tarih, yok olmaya mahkum edilmiş ve tarih sayfalarından silinmek istenmiş bir milletin yeniden dirilişinin ve mazlum milletlerin istiklal meşalelerinin yakıldığı sürecin başlangıcı olmuştur. 19 Mayıs, Atatürk için de çok önemli bir tarihtir. Ulu Önder, Samsun'a ilk adımını attığı tarihi, Türk Milletinin yeniden doğuşu gibi, kendisinin de doğum günü kabul etmiştir (Göçerler, 1987). Millî Mücadelenin Atatürk tarafından dile gelen hikâyesinin ilk cümlesi, "1919 senesi Mayısının 19'uncu günü Samsun'a çıktım" ile başlar. Diğer bir deyişle, 19 Mayıs 1919 Millî Mücadelenin fiilen başladığı tarihtir. 19 Mayıs bir başlangıçtır; fikir ve karar sahibi Atatürk'ün hedefine varan yolda ilk adımdır. Şevket Süreyya Aydemir'e göre, "Mustafa Kemal'in yeni hayatı, yeni âlemi, onun, 1919 Mayısının 19'uncu günü Samsun kıyısında Anadolu karasına ayak basmasıyla başlar, yani onun zuhurunun, hem kendi kaderine, hem milletimizin tarihine, hem çağımızın akışına, çeşitli yönlerden yön ve şekil veren safhası o gün, orada ve Mustafa Kemal'in Samsun kıyısına ayak basmasıyla başlamıştır (Akgün, 1991). Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasıyla birlikte, Türk tarihinde ilk defa kişisel egemenlikten, Millî Egemenliğe geçiş süreci başlamıştır. Atatürk, Samsun'a ayak bastığı andan itibaren, hem içe, hem de dışa dönük olarak, dini ve batılı fikirleri yanına almış ve bunların senteziyle Anadolu'da tek idare, tek devlet, tek egemenlik, tek kumandan, tek meclis ve tek millet fikirlerinden hareket ederek, her alanda gerçek Millî Egemenlik ilkesini uygulamaya çalışmıştır. Dolayısıyla, Türkiye'de Millî Egemenlik ilkesinin genel anlamda ilk defa Atatürk'ün önderliğinde girilen Millî Mücadele yıllarında uygulandığını söylemek mümkündür. Çünkü bu dönemde, memleketin içine düştüğü kötü durum karşısında, bazı aydınlar memleketin kurtarılması için bir büyük devletin mandasını kabul etmekten başka çare görmezlerken, Atatürk bunlardan çok farklı düşünmüş ve millete güveni esas alan bir hareketin peşinde olmuştur (Dönmez, 1998).

Bu çalışmada amaç Türk halkını kendi içerisinde bütünleştirmede, hatta diğer dünya milletlerinin barış içinde yaşamasında katkısı olması için 19 Mayısın Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanmasının teklifi ve bunun tartışılmasıdır.

**Gelişme:** Birinci Dünya Savaşının ortaya koyduğu acı tablo karşısında, aydınlar ve halk, derin bir karamsarlık içine düşmüşken, Mustafa Kemal Paşa, Türk Milletinin esareti asla kabul etmeyeceğini görüyordu. Tarih bunun canlı misalleriyle doluydu. Bu umutsuz ortamda Mustafa Kemal Paşa, ülkenin ve Türk Milletinin kaderini değiştirmek için 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı. O zaman öyle ümitsizlik ve karamsarlık ülkeye hakimdi ki, mesela Sivas Kongresi'nde tartışılan konulardan birisi Amerikan Mandasını veya İngiliz Himayesini kabul etmekte (Nutuk I). Bu fikirler, Atatürk'ün en yakın arkadaşları tarafından da kabul edilmişti. Oysa Atatürk, bu fikirlere karşı çıkıyordu. Amerikan Mandasını veya İngiliz Himayesini kabul etmek, tarih boyunca bağımsız ve özgür yaşamış Türk Milletine ne kazandırabilirdi? Bunlardan birisini kabul etmek demek, tutsaklığa razı olmak demektir (Tanfer, 2000).

İşte bu sebeplerden dolayı 19 Mayıs, duygusal ve mecazi ifadelerle anlatırsak, kara bulutların kalkarak yerine mavi ve açık gökyüzünün hakim olduğu, doğmak istemeyen güneşin Türkler için doğduğu gündür. "Ya İstiklal, Ya Ölüm" diye ecdadımızı cepheden cepheye koşturan gündür. 19 Mayıs, -haklı veya haksız- bazılarının Sodomist (İsrailoğulları'nın tarihinde ve Tevrat'ta görülen ahlaksızlıkların ve kirliliğin hakim olduğu günah kent. Romancı Yakup Kadri'ye Sodom ve Gomora'yı ilham etmiştir) diye adlandırdığı bir muhitten gelerek, göğsünde binlerce Türk'ün derdini taşıyan Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı gündür. 19 Mayıs, bu toprağa bahar havası getiren, adeta ümidini yitirmiş bir milletin bağımsızlık için coştığı gündür. 19 Mayıs süngüye ve topa karşı şimşek gibi naralarla "Zafer benim milletimindir" diyen büyük Atatürk'ün Anadolu'ya geçtiği gündür (Tozlu, 1987).

Aslında Osmanlı Tarihi, O'nun Samsun'a varmasıyla fiilen sona erer. Samsun, 19 Mayıs 1919'da kurtuluşun yolunu arayan Mustafa Kemal Paşa'ya umut vermiştir. Mustafa Kemal Paşa bu konuda şunları söylüyordu: "Ben, Samsun'u ve Samsun halkını gördüğüm zaman, memleket ve millete ait bütün düşünce ve kararlarımın yerine getirilebileceğine bir defa daha kuvvetle inandım. Samsunluların hal ve durumlarında gördüğüm, gözlerinde okuduğum vatanseverlik ve fedakarlık; ümit ve tasavvurlarımı olumlu bir inanca götürmeye yetmiştir." Bu güven ve ifadenin Atatürk tarafından açıklanması, Samsunlular için her zaman haklı bir gurur kaynağı olmuştur ve olmaya da devam edecektir (Aksoy, 2000).

Batılılar Türk halkının mücadelesini gördüklerinde, hem şaşırmış hem de bunun bir macera olduğunu düşünmüşlerdi. Millî Mücadelenin örgütlenme safhası hızla devam ederken ve Erzurum ve Sivas Kongrelerinde.

milleti ilgilendiren tarihi kararlar alınırken bile, onlar uzun süre, bu hareketin başarılı olacağına inanmamışlardı. İngiliz gazeteleri, Ankara'dan gelen direniş haberleri üzerine; "Ankara bataklığının ortasında kurbağa sesleri duyulmaya başlamıştır!" diye yorumlar yapıyorlar ve Türk Milleti'nin başarılı olamayacağına inanıyorlardı. Halbuki Atatürk önderliğinde Türk Milleti, binlerce yıllık tarihinin en zor döneminde dünyanın en görkemli devrim hareketini gerçekleştirmiştir. Sonradan batılıların "Türk Mucizesi" dedikleri bu olay, yalnız Türk Milleti için değil, bütün ezilen mazlum milletler için de bir kurtuluş yolu ve ümit kaynağı olmuştur (Tanfer, 2000). Paşa, en umutsuz görünen şartlar içinde dahi vatan ve milletin kurtuluşu uğruna bir şeyler yapabileceği inancında idi (Eroğlu, 1997).

Atatürk, Milli Mücadeleyi gerçekleştirmek için birleştirici ve toplayıcı bir lider olmuştur. Rauf Orbay, Atatürk'e karşı bir fikri cereyanı temsil etmekle beraber, Atatürk'ün birleştirici liderliği konusunda şu gerçeği dile getirmiştir: "Mustafa Kemal olmasaydı da Milli Mücadele olurdu. Nitekim yer yer mukavemet hareketleri daha önce başlamıştı. Ancak, Mustafa Kemal "siz Milli Mücadelenin sonucu, Anadolu da Tevaif-i Müluk devrinin ihyası, bazı küçük beyliklerin kurulması olurdu". "Mustafa Kemal Paşa, mücadeleye atılmasaydı bu memleket kurtulamazdı. Anadolu'nun tehlikeye düşen yerlerinde, Batıda, Doğuda ve Güneyde başlayan ve bir vatanseverlik düşüncesinin mahsulü olan zayıf milli mukavemet hareketleri Mustafa Kemal Paşa tarafından birleştirilmeseydi, her biri ayrı ayrı kolayca bastırılabilirdi". Birbirine en zıt fikirler dahi, bu büyük insanın dehasının kudreti ile birleşir, onun kanalıyla bir anlaşmaya varılırdı. Onun birleştirici ve yapıcı gücü, kişisel özelliğinden ve karakterinden de gelmektedir. Dostlarına ve arkadaşlarına karşı saygılı davranışı, vefa gibi yüksek insani meziyetlere sahip oluşu, çevresindeki insanların kendi etrafında toplanmasının sebebinde teşkil etmiştir (Eroğlu, 1997).

Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun'da başlayan yolculuğu 09 Eylül 1922'de İzmir'de sona ermiştir. Adına "Milli Mücadele", "İstiklal Harbi" veya "Kurtuluş Savaşı" dediğimiz bu yolculuk çok çetin, zor, katlanılması büyük fedakarlıkları gerektiren bir yolculuk olarak gerçekleşmiştir. Bu yolculuk 30 Ağustos'un şerefi ile taçlandırıldıktan sonra 09 Eylül'de amacına ulaşmıştır. Biz bu tarihi öneminden dolayı 19 Mayıs, Türklüğün ikinci Ergenekonu' sayıyoruz. Atatürk'ün Samsun'a çıkışı bütün mağdur ve mazlum milletlere ilham kaynağı olmuş, dolayısıyla olayların akışı hürriyet ve istiklal istikametinde hızlanmıştır. O halde bu olay, dünya tarihinin en önemli hareketlerinden biridir. Çünkü Batı karşısında geri kalmış diğer medeniyetler mağlubiyetlerini kabul ederek kurtuluş için batılılaşmaya bu olaydan sonra başlamıştır. Asya ve Afrika toplumları bu olaydan sonra hızla batılılaşmaya başlamışlar, ancak batının hem askeri, hem iktisadi hem de kültürel emperyalizmine karşı mücadele şuurunu da bu süreçte geliştirmeyi öğrenmişlerdir.

Samsunlular 1926 da 19 Mayıs'ı "Gazi Günü" ilan ederek kutlama törenleri düzenlerler. Bundan sonra 19 Mayıs düzenli törenlerle her sene kutlanmaya devam edilir. 1927 senesinde vilayetçe hazırlanan kutlama programı önce Samsun gazetesinde yayınlanmış, daha sonra el ilanları şeklinde halka dağıtılmış ve şehrin belirli yerlerine asılmıştır. Yine Samsun gazetesinde konu ile ilgili makaleler yayınlanmış, kutlama törenleri hakkında haberlere geniş ölçüde yer verilmiştir (Akbulut, 1995). Yerel olarak bile kutlanırken önem verilen bir gün olduğunu görüyoruz. Bugün 19 Mayıs Türkiye'de gençlik ve spor bayramı olarak kutlanırken halkın ilgi ve heveslerini istendiği kadar harekete geçirememektedir. Bunun nedenleri araştırılmalıdır. Eğer bu günü sirk gösterilerini andıran şimdiki hareketler ile yapmaya devam edersek ilgiyi çekemeyiz ve gerçek amacımıza da erişemeyebiliriz. Kaldı ki yaptırılan hareketler de göze hoş gelecek kadar kaliteli yapılamamaktadır. Türkiye'de insanlar bu tür gösterilerle yönlendirilemeyecek kadar siyasi ve kültürel birikime sahiptirler. Çünkü aynı saatlerde her evde bir çok Televizyon kanalları ile daha güzel ve hoş zaman geçirmek mümkün iken insanların stadyumlara gitmesini sağlamak zor olmaktadır. 19 Mayıs günü o haftayı içine alan bir panayır veya karnaval içerisinde kutlanabilir mi araştırılmalıdır. 19 Mayıs, bizce Türk ve Dünya tarihindeki öneminden dolayı bugünkünden daha kapsamlı ve çok yönlü olarak anılan ve coşkuyla yaşanan bir milli ve milletler arası bayram olarak kutlanmalıdır. 19 Mayıs'ın şu anki kutlanma şekli hem Atatürk'ün kişiliğine, şanına ve isteklerine uygun değildir, hem de bu günün anlam ve önemi karşısında çok yetersizdir. 19 Mayıs, halka ve gençliğe coşku veren, milli birlik duygusu aşıl原因an, ancak gençliğin bilim, sanat ve spor gibi faydalı alanlarda yarıştığı milletler arası bir gençlik olimpiyatına dönüştürülmelidir. Bu gençlik olimpiyatı Türkiye'nin büyük şehirlerinde yapılmalıdır. Samsun bu şehirler içerisinde her zaman mutlaka bulunmalıdır. Yine Sivas, Amasya ve Erzurum illeri de bu kapsamda düşünülebilir. Atatürk'ün Hürriyet ve istiklale doğru başlattığı koşu, dünya gençliğince neden ilelebet

sürdürülmesin? Bu yolla hem tanıtım, hem de ekonomik yarar sağlamış olacağız. En önemlisi de gençliğin bilim, sanat ve spor gibi sahalarda gelişmesi ve dünya gençliği ile yarışa hazır halde bulunması sağlanmış olacaktır (Sakal, 2000). Bu hem yurttaşlık şuurunu geliştirecek ve birlik-beraberlik duygusu güçlenecektir; hem de Türkiye'nin tanıtımı ve turizm gelirlerinin artmasına iyi bir vesile olacaktır. Zaten Atatürk de buna yönelik emirler vermiştir. Birçok sözünde sporu milli terbiye, milli heyecan, milli savunma ve milli tanıtım aracı olarak gördüğünü belirten işaretler vardır. Ata'nın şu sözleri buna güzel bir örnektir: "Her çeşit spor çalışmalarını Türk gençliğinin milli terbiyesinin ana unsurlarından saymak gerekir. Bu işte hükümetin şimdiye kadar olduğundan daha ciddi ve dikkatli davranması, Türk gençliğini spor bakımından da milli heyecan için özen ile yetiştirmesi önemlidir (Atabeyoğlu, 1989). 19 Mayıs, gerçekten Türk milli varlığının temeli, Türk hükümlerinin ayakta duran muazzam tarihi olaydır. Milletimiz dün fakir, zengin, okumuş, okunmuş hep birlikte, tam bir milli birlik, beraberlik ve bütünlük içinde mukaddes bir maksat uğruna el ele vererek bütün gücünü nasıl harcadıysa, bundan sonra da bu tarihi, halkı kaynaştırma ve dışarıya karşı tanıtımda bütün gücünü harcamalıdır. Atatürk, "Dünyada spor hayatı, spor alemi çok önemlidir. Bu kadar önemli olan spor hayatı bizim için daha da önemlidir" diyerek sporu bir vatan vazifesi gördüğü için 19 Mayıs 1919'u Gençlik ve Spor Bayramı ilan ettirmiştir (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 490.01/3. 13. 6). Hatta gençliğin spor yoluyla eğitilmesini, bu iş için okullarla beraber Halkevleri ve Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nca da gereken hassasiyetlerin gösterilmesini istemiştir (BCA, 490. 1/..1. 3. 13. ). Çünkü "Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözü Türkiye devletinin geleceği için düşündüğü ana esaslardan biri idi. Atatürk'e göre, "Gürbüz ve sağlıklı nesiller Türkiye cumhuriyetinin mayası olacaktır. Türkiye'nin istikbalini hazırlayacak genç nesiller açık havada, açık meydanlarda yetişeceklerdir" (Atabeyoğlu, 1989, Durak, 1999). Bu amaçla halkına sporu tavsiye eden bir devlet adamıdır. Gençlik geçmişten geleceğe yönelişte çağdaşlığın en dinamik unsurudur. Onun için bu bayramların görmeye yetişen çağdaş nesillerle doğru orantılıdır.

19 Mayıs başlangıçta resmi bir bayram olarak değil, fakat geleneksel mahalli bir gün olarak kutlanmaktaydı. Atatürk bu güne çok değer vermiş büyük nutkunu 19 Mayısla başlatmış, kendisinin doğum gününü soranlara "neden 19 Mayıs olmasın" cevabını vermişti. Samsun halkının beklentisi, isteği ve coşkusu kadar "Atatürk'ün özel ilgisi" de bu günün milli bayramlarımız arasında yer almasını sağlamıştır. 19 Mayıs gençlik ve spor bayramı, kaynağını Samsun'un "Gazi Günü"nden almış bulunan milli bir bayramımızdır (Akbulut, 1995). Gençlik ve spor bayramının başlangıcı şöyle anlatılabilir: Mustafa Kemal Atatürk'ün millî mücadeleye başlamak üzere 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak bastığı günün yıldönümü; 20 Haziran 1938 tarih ve 3466 sayılı kanunla millî bayram olarak kabul edilmiştir. Her yıl 19 Mayıs günü Türkiye'nin her yerinde beden eğitimi ve spor gösterileri yapılmaktadır. (Türkiye'de ilk beden eğitimi gösterisini 12 Mayıs 1916'da erkek öğretmen okulu öğrencileri yapmışlar, sonra erkek öğretmen okulu öğrencileri her yıl ve genellikle Mayıs ayı içerisinde bu gösterileri tekrarlamayı bir gelenek hâline getirmişlerdir. "Jimnastik şenlikleri", "mektepliler bayramı", "idman bayramı", "Jimnastik bayramı" adı altında devam eden bu gösteriler zamanla bütün okullara yayılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı 1927'den sonra bu gösterilerin düzenlenmesini üzerine alarak her yıl mayıs ayının üçüncü haftasında Türkiye'nin çeşitli yörelerinde bu gösteriler yapılmaya başlanmıştır). 1938'de 19 mayıs gününün "gençlik ve spor bayramı" olarak kanunlaşmasından sonra bu gösteriler de resmî bayram gününe alınmış, bu bayram için "dağ başını duman almış" marşı, gençlik marşı olarak kabul edilmiştir. Atletlerin, Atatürk'ün millî mücadeleye başladığı Samsun'dan aldıkları toprağı, koşarak Ankara'ya ulaştırmasıyla sonuçlanan 19 mayıs koşusu da o tarihten beri yapılmaktadır (Ataklı, 2000). 19 Mayıs gençlik ve spor bayramı Atatürk'ün "Müspet bilimlerin temellerine dayanan, güzel sanatları seven, fikir terbiyesinde olduğu kadar beden terbiyesinde de kabiliyeti artmış ve yükselmiş olan erdemli, kuvvetli bir nesil yetiştirmek ana siyasetimizin açık delilidir." Sözleriyle belirttiği gibi gençliğin iyi yetiştirilmesinin bir simgesidir.

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramının kutlanmasının nasıl olması gerektiği 6.8.1931 tarihli Cumhuriyet Halk Fıkrası İdare Heyeti Riyasetine baktığımızda şu ifadelerle açıklanmıştır: "Bütün spor teşekküllerinin mahalli bütçeleri ile idaresi zihniyetini yerleştirmek esastır. Spor bütçelerini beslemek için Fırka Reislerimiz, belediye, hususi idareler, hükmi şahsiyetle, cemiyetler, müesseseler nezdinde rica ve delalette bulunurlar. Müsamere tertiplerine delalet ederler. Mali kudreti olanların tehberruları teşvik edilir. Fakat bu delalet ve teşebbüsler yapılırken kimsenin arzu hilafına bizar edilmemeleri ve hayırlı bir iş yapmak maksut iken fırkanın tacizci bir vaziyette düşmesinden dikkatle içtinap olunur." (Madde 3). "Maçalarda fırka idare heyeti reisi ve azaların spor teşkilatının

fenni ve kendilerine ait dahili idarelerine temas eden işlere karışmaksızın hazır bulunurlar, alaka gösterirler. Spor ve sporcuları sevmek ve alakayı her vesile ile daima ihsas etmek ve spora kıymet verdiğimizizi göstermek lazımdır.” (madde 8), (B.C.A.490.01/2.7.17).

#### **Sonuç:**

19 Mayıs, herkese coşku veren, milli birlik ve bütünlük duygusu aşıl原因an, bunun yanında gençliğin bilim, sanat ve spor gibi alanlarda centilmence yarıştığı milletler arası bir gençlik olimpiyatına dönüştürülmelidir. Bu gençlik olimpiyatı Türkiye'nin büyük şehirlerinde yapılmalıdır. 19 Mayıs'ın anlam ve öneminin kalıcı olması için bu hafta içerisinde yapılacak sportif ve kültürel yarışmalarda verilmek üzere “19 Mayıs Ödülü” ihdas edilmelidir. Bunlar Milli ve Milletler arası olmak üzere iki kategoride verilmelidir. Bu yarışmalar için Türkiye'ye gelecek dünya gençliğine hem Türkiye'yi ve Ata'yı tanıtmış oluruz, hem de ciddi döviz kazancımız söz konusu olabilir. 19 Mayıs 1919 büyük bir coşku içinde kutlanarak halkın birleşme ve bütünlüşmesinde bir katkı sağlanması en büyük dileğimizdir.

#### **KAYNAKLAR:**

- Akbulut, D., A., (1995). Samsun'un "Gazi Günü" ya da 19 Mayıs Bayramı, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt XI, Sayı: 33, Sh. 771-779
- Aksoy, M.İ., (2000); "Samsun'da 19 Mayıs" Millî Mücadelenin 80. Yıldönümünde ATATÜRK ve Türkiye Cumhuriyeti (Panel ve konferanslar) 18-19 Mayıs 1999, Samsun ve ilçeleri, Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, S. 76. Ankara
- Atabeyoğlu, C., (1989); Atatürk ve Spor, yayın no: 90, Ankara
- Ataklı, A., (2000); 19 Mayıs 1919'dan 2000'e, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Öğretim Üyesi, Ankara
- Akgün, S.(1991); "Atatürk, Konya ve Millî Egemenlik", Millî Egemenlik 1991, Sempozyum ve Panellerde Sunulan Bildiriler, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (B.C.A), 490.01/3. 13. 6
- B.C.A, 490. 1/.1. 3. 13.
- B.C.A.490.01/2.7.17
- Dönmez, C., (1998); "Atatürk ve Türkiye'de Millî Egemenlik Prensiplerinin Gerçekleştirilmesi", Cumhuriyetin Kuruluşunun 75. Yılı Armağanı, Gazi Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Ankara,
- Durak, G. (1999); "Atatürk ve Spor" Spor Dergisi, İstanbul Üniversitesi , 1.Sayı sh. 9, İstanbul
- Eroğlu, H., (1997); Atatürk, Hayatı ve Üstün Kişiliği, Kültür bakanlığı yayınları, s.67-102. Ankara
- Esin, N., (1986); "19 Mayıs" Millî Kültür, Kültür Bakanlığı Yayını, Sayı: 53, s.35, Ankara
- Göçerler, A., (1987); "19 Mayıs" Alaçam ve 19 Mayıs, 19 Mayıs 1987 Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı Özel Sayısı, S:1, Alaçam.
- Nutuk I, (1981); s.90-111, İstanbul.
- Sakal, F., (2000); "Ondokuz Mayıs: Tarihi Anlamından Hareketle Kutlanılmasına Yönelik Bazı Düşünceler", 19 Mayıs ve Millî Mücadelede Samsun Sempozyumu, 20-22 Mayıs 1999. O.M.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını No: 5, s.343-344, Samsun
- Tanfer, M., (2000); "Samsun'a Çıkışının 80. Yılında Atatürk ve Atatürkçülük", Millî Mücadelenin 80. Yıldönümünde ATATÜRK ve Türkiye Cumhuriyeti (Panel ve konferanslar) 18-19 Mayıs 1999, Samsun ve ilçeleri, Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, S. 43-47, Ankara
- Tozlu, A., (1987); "Gençlik Gözüyle 19 Mayıs", Alaçam ve 19 Mayıs, 19 Mayıs 1987 Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı Özel Sayısı, S:1, s. 34-35, Alaçam.